

IGRANJE NA OTROŠKA GLASBILA

- IMPROVIZIRANA GLASBILA
- ZVOČNA SREDSTVA
- ORFFOV INSTRUMENTARIJ

Cilj in elementi Orffovega metodološkega sistema oziroma sistema elementarne glasbeno-gibne vzgoje:

- Osnovni cilj metodološkega sistema Carla Orffa (1895 – 1982) je omogočiti vsem otrokom, da najdejo poti za izražanje skozi glasbo.
- Elementi Orffovega sistema:
govor, gibanje, petje, inštrumentalna igra in poslušanje glasbe,
- pedagoški proces glasbene rasti, ki vključuje imitacijo, raziskovanje glasbenega okolja, glasbeno opismenjevanje in improvizacijo,
- osnove glasbene teorije, kjer avtor poudarja pomen ostinata, melodične vzgoje, pedalnih tonov in bordunov ter gibljivih bordunov.

- ORFFOV INSTRUMENTARIJ (prve instrumente je izdelal Karl Maender l. 1930):
- RITMIČNI INSTRUMENTI – TOLKALA: paličice, lesene škatle, triangel, tamburin, obroč s kraguljčki, veliki in mali boben, činele, ropotulje, pavke (timpani)
- MELODIČNI INSTRUMENTI: sopranski in altovski metalofon (zvončki), sopranski in altovski ksilofon, gamba, resonatorji.
- Carl Orff - l. 1924 je skupaj z ženo Dorotheo Günther odprl šolo za *gimnastiko, glasbo in ples*. Glasbo je povezoval z gibom, plesom in govorom – skupni element RITEM. Orffov koncept glasbene vzgoje temelji na bordunski osnovi, pentatoniki in improvizaciji.
- Orff- Schulwerk (1950) – Orffove ideje, glasbeni material in glasba.

Orffov inštrumentarij

klaves (S18) ali ritmične paličice
triangel (KTI3, T15)
les (HRT, HRT/G, HT2, WB16)
činele (C5, C20, B35)
tamburini (MSR, HSR14)
ropotulje (SR, SRr, MS)
maracas (Ma26)
cabasa (Ca)
guiro (Gu) ali strgalo
kastanjete (Kg, KBr, KS)
zvončki na venčku (GK)
kraguljčki (SK, SBv)
agogo (WA, AB)
vibra (VS)
kravji zvonec (CB4) in
tempelbloki (TBL).

- Kot predpripravo na uporabo Orffovega inštrumentarija se moramo najprej naučiti uporabljati naše lastne inštrumente, kot so roke in noge ter drugi deli našega telesa.
- Z raznovrstnimi vajami, ki nam jih omogoča uporaba nog in rok [ter drugih delov našega telesa], bomo otroke ne le uvedli v živo muziciranje in dosegli za instrumentalno igro prepotrebno sproščenost gibov, marveč tudi naredili neposredno pripravo za igro na določene inštrumente.
- Pri delu z Orffovim inštrumentarijem je smiselno, da učitelj pri učenju uporablja metodo odmeva. To velja še zlasti na začetku, ko učitelj prične z učenjem ritma. Pomembno je, da učencem z uporabo lastnih inštrumentov predstavi različne ritmične vzorce in jih tako dolgo ponavlja, da jih otroci dobro usvojijo. Šele nato postopno preide na uporabo ritmičnih in zatem melodičnih inštrumentov.

Uporaba Orffovega inštrumentarija

Ritmično- melodične vaje

Preden pričnemo z dejansko uporabo ritmičnih in melodičnih vaj, iz otroških rim, pesmic in imen izvedemo najmanjše ritmične enote v dvočetrtinskem in tričetrtinskem taktu, ki jih lahko sestavimo iz četrtink in osmink, vključno s polovinko. Uporabljamo jih kot ritmične modele.

Ritmični modeli dvočetrtinskega takta tvorijo ritmično podlago začetnega glasbenega pouka. Z njimi otroci spremljajo učiteljevo melodijo ter lastni govor in petje, na mnoge načine se z njimi igrajo in improvizirajo. Za petje so primerne vse dobre otroške pesmice, ki ustrezajo razponu otroškega glasu – naj bodo to pentatonske pesmi ali pa pesmi v duru ali molu.

- Pri vajah za **usvajanje ritmičnih modelov** je treba modele najprej poiskati. Dobimo jih lahko iz otroških verzov ali pesmic, lastnih imen otrok, rož, dreves, grmov, domačih živali in podobno:

Gre-gor, Ur-šu-la, Ka-ta - ri-na, Jan.

- **Ze - lje, Red- kvi-ca, Ar- ti - čo-ki, Por.**

- Otroci posamezne ritmične enote ploskajo in/ali izrekajo. Različna zveneča imena lahko ploskamo v enakem ritmu, na primer:
- Tim – Žan – Jan – Ana
- ali Mateja – Tadeja – Andreja
- ali Gregor – Robert – Dejan itn.
- Tako nastajajo raznovrstne ritmične igre, ki bodo popestrile pouk.

- Pri nadaljnem delu določena imena opuščamo. Na koncu izberemo 5 ustreznih imen, ki služijo lažjemu pomnjenju 5 ritmov. Na začetku je smiselno, da uporabljamo vedno iste vzorčne besede, dokler se asociacija med besedo in ritmom ne utrdi: tedaj napoči čas, da otroke seznanimo z notnim zapisom njim zdaj poznanih ritmov.
- Začnemo s ploskanjem ritmov in njihovim zapisovanjem. Tako lahko učitelj pokaže enega, kasneje več ritmov, otroci povejo ime, odkrjajo ritem ali pokažejo ustrezen notni zapis na tabli. Otroci delo nadaljujejo z zapisovanjem predhodno zaploskanih ritmov in ritmičnim zapisom krajših rim.
- Otroci naj se s kar se da zgodnim zapisovanjem učijo razlikovati in poimenovati tri pojavljajoče se notne vrednosti kot četrtno, osminko in polovinko, četudi še ni potrebno, da bi razumeli njihov pomen.
-
- Preizkusimo lahko tudi različne dinamične variacije: piano, forte, crescendo, decrescendo ipd.
- Preko preprostih iger z odmevom lahko otroke naučimo tvoriti in izvajati različne ostinate, posamično in hkrati, ter kanonične tvorbe.

ESTETSKA SPREMLJAVA:

- ustrezna izbira glasbil
- pravilna drža glasbil, način izvajanja nanje in ustrezen zvok oz. ton
- upoštevanje dinamike
- spremljava je vedno tišja od petja oz. izvajanja vodilne melodije.

MOŽNOSTI RITMIČNE SPREMLJAVE:

- mera (dobe)
- ritem
- ponavljanje ritmičnega modela
- izvajanje izbranih dob (poudarjenih ali nepoudarjenih)
- izvajanje na dogovorjenih mestih (na določen zlog)

Melodične vaje

- Melodične vaje vključujejo delo z melodičnimi inštrumenti, zato moramo paziti na primerno postavitev in držo pri igranju. Postavitev mora biti pregledna in namenska; izvajalci znotraj posameznih skupin glasbil naj po možnosti sedijo skupaj.
- Drža pri muziciranju mora biti pokončna, vendar sproščena, z rahlo naprej nagnjenim trupom in prosto padajočimi rokami; razdalja do glasbila taka, da ga je mogoče v dobri drži udobno doseči; sed na sprednjem delu sedala ali na voglu kocke, noge na tleh. V stoječem položaju se priporoča rahel razkorak, teža na sprednji nogi in elastična osnovna drža.
- V začetnih urah z melodičnimi inštrumenti učitelj zaigra na posamezna glasbila, jih poimenuje in skupaj z otroki razišče karakteristike in zakonitosti igranja na posamezen inštrument. Po prvih vajah igranja na posamezne inštrumente nadaljujemo z vajami v odzivnosti iz ritmičnega dela, ki jih ustrezno prenesemo na glasbila z zvonečimi ploščicami.

Vaje za **izmišljanje in dopolnjevanje** se pričnejo z izmišljanjem ostinatih spremljav, omejenih na osnovne tone.

IZVAJANJE NA MELODIČNE INSTRUMENTE LAHKO OBSEGA:

- ostate v 5, 8
- ritmično-melodične ostate
- izvajanje melodije oktavo višje kot se poje
- ponovitev melodije v drugi dinamiki
- izmenjava solistov in skupin inštrumentov
- izmenjava posameznih inštrumentalnih skupin (ksilofoni, metalofoni)
- igranje melodije v drugem ritmu
- uvajanje mediger
- združevanje večjega števila skladb.

Vaje za **izmišljanje in dopolnjevanje** se pričnejo z izmišljanjem ostanatnih spremljav, omejenih na osnovne tone.

Gibalna vzgoja

- Naloge za urjenje odzivnosti.
- Določene **gimnastične vaje** - vaje za sproščeno in pravilno telesno držo, za gibljivost sklepov, vaje za sproščanje ter vaje za ogrevanje telesa.
- **Gibalne variacije in kombinacije**: tek in zibanje, trokoraki v teku s poskakovanjem, skakanjem in obrati, koračne variacije v petčetrtskem taktu ter gibalne povezave v dvopolovinskem in tričetrtskem taktu.
- **Gibalne igre**